

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Leány-kollégium.

Azzá kell tenni a debreceni református egyház leánynevelő intézeteit, a régi Dóczit, mely most elemi és gyakorló iskolákat, tanítónőképezdet, felsőbb leányiskolát, leánygimnáziumot és az új nagy internátust foglalja magában. Ki kell bővíteni még polgári leány, háztartási iskolával s ha lehet női kereskedelmi tanfolyammal és pedagógiummal is.

Olyan világot élünk, hogy, mint Egervára ostrománál, szükség van már a társadalomban is a nők tehetségére és közreműködésére. Fitánítóink száma fogy s ez a fogyás ezután még szembetűnőbb leend. Az új iskolák felállítása miatt is, a tanítói fizetés kicsiny és elégtelen volta miatt is.

De ez lesz a helyzet a lelkészi pályával is. Mihelyt ifjaink tisztában lesznek a többi pályák előnyeivel és a magyar társadalom és a magyar nép is hozzá szokik ahhoz, hogy fiai papokon kívül mások is lehessenek: itt is beáll a hiány. Már is beállott.

Felső ipariskolák, kereskedelem, hivatalok, katonaság és a mezőgazdaság is hovatovább több-több intelligens embert vesznek igénybe. Amerikában 120 korona havi bért kínálnak a női cselédeknek. Nincs másképp, hovatovább meg kell barátkoznunk azzal a gondolattal, hogy a nők a családi körön kívül is nagyobb számmal foglalkozzanak.

De ha ez nem történnék is, akkor sem mellőzhetnénk a nőnevelési intézetekre való fokozottabb gondot. A család belső műveltsége és iránya a családanyáktól függ, a nagy embereket a legjobb anyák nevelték. A magyarság szellemi színvonalának emelésére és erkölcsi alapjának a megszilárdítására is az anyák tehetnek legtöbbet.

Az a nagyszabású terv és kezdeményezés tehát, mely itt Debrecenben is, másutt is a nőnevelés érdekében megkezdődött: mindenképen indokolt és helyén való.

Helyénvaló különösen a régi bevált s nagy hírű intézetek fokozatos fejlesztése és kiépítése. Ilyen nagy hírű és országos jelentőségi intézet a debreceni református egyház Kossuth-utcai híres leányiskolája, amelynek egyetlen hibája csak az, hogy nem egyszerre tervszerűen épült, hanem a méhsejt módjára egymásután keletkezett s hogy az újabb fejlődés számára immár elégtelen.

A régi épületben nincs hely a leánygimnázium számára s nem fér el most sem a tanítónőképezde. A

többi létesítendő s még csak tervben lévő intézményekről pedig nem is szólunk.

Mit csináljunk, ez a nagy kérdés?

Mindenesetre ne búsuljunk, hanem örüljünk rajta, hogy a debreceni református egyház az ismételten kibővített híres leánynevelési intézete anynyira bevált és szüknek bizonyult, hogy úgy a már meglévő intézetek érdekében, mint a jövő szempontjából az *újraépítés elkerülhetetlen*.

Nem fényűzés, az élet, a tenyleges szükség parancsolja ezt. Nem kell hát tőle félni, ellenkezőleg, meg kell ragadni az alkalmat arra, hogy az eddigi bátortalan toldozgatások-foltozgatások mellőzésével a kérdés gyökeresen rendeztessék s a debreceni református nőnevelés szolgálatában álló nagy hivatást végző intézetek állandó biztos otthonba jussanak. Erre nézve pedig az a fő, a) hogy a mostani épületen az esetleges második emelet felhuzásán kívül további átalakítások többé ne történjenek; b) hogy a helyiség hiánya új épület emelésével az egyik vagy másik tanintézet kitelepítésével orvosoltassék; c) hogy a jövő fejlődés számára alkalmas terület biztosítottassék.

Ez a hármas cél lebegett a református felsőbb leányiskola, leánygimnázium és tanítónőképezde igazgatótanácsának a szeme előtt, midőn három gyűlésben történt beható tárgyalás és tanácskozás után abban állapodott meg, hogy tekintettel a leánygimnázium felállításával szükséges tantermekre, szertárakra, természettani és természetrajzi előadó termekre, úgy a jelen helyzet, mint a jövő fejlesztés érdekében is: 1. a *tanítónőképző kitelepítését és e célra a Kossuth-utcai hármastelek lábában új modern preparandia emelését*. 2. a *mostani Kossuth-utcai frontnak két emeletre való húzátását*. S mind e célokra az *építési államsegélyek igénybevétele*l fogja javasolni a fentartó hatóságoknak, illetve a református egyháztanácsnak. A Sárvári- és Szvatoss-féle telek utcai része a jövő fejlődés számára tartatik fent s egyelőre az eddigi kezelésben marad. E határozat nt. Dicsőfi József érdekes felszólalása után egyhangúlag hozatott s valóságos betetőzést jelenti a debreceni református egyház nőnevelési politikájának. Bölcs és okos javaslat, mely a régi diák-kollégium átalakulása küszöbén egy másik hatalmas intézménnyel a leány-kollégiummal fogja gazdagítani és erősíteni az egyházat, a várost és a magyarságot. S ami fő, anélkül, hogy az egyháztól és hívektől közvetlen áldozatot venne igénybe.

De mindez nem történhetnék, ha az előttünk járók a magok idejében meg nem értik az idők követelményeit és egyház, város, kerület vállvetett igyekezettel meg nem alkotják a mostani nagyhirű intézeteket. Az ő okos előrelátásuk, nemes áldozatkészségük folytán beszélhetünk most az új debreceni leány-kollégiumról. Áldás nevükre és emlékükre. Valamint azokéra is, akik most nyomdokaikba lépnek s a nagy műre a koronát felteszik. Ezek a debreceni egyház jelenlegi vezetői és egyháztanácsosai, akiket ez alkalomból a kerület elnökeivel mi is szeretettel üdvözlünk.

Dr. F. Gy.

Néhány megjegyzés

dr. Veress István úr „ismeretlen“-étől.

Mint annak a, nt. dr. Veress István úr cikkében például fölhozott, törekvő, de érvényesülni nem tudó ifjú (nem is olyan ifjú!) lelkésznek egyetlen igaz barátja kívánok egy pár megjegyzéssel belekapcsolódni abba a vitába, mely a református lelkészek képzettsége körül kerekedett. Barátom maga ezidő szerint is a praktikusoktól oly igen lenézett tudományos elméletek terén lévén elfoglalva, semmi kedvet nem érez magában ahhoz, hogy nyilvános vitába bocsátkozzék, kiváltképpen olyan kérdésben, amelyet nálra avatottabbak amúgy is teljesen kimerítettek. De természetesen, mint olyan, akit személyesen érint a dolog, maga is élénk figyelemmel kísérte a nagy port felvert vitát s bátorságot vett magának véleményt formálni egyről és másról, ami a dologra vonatkozik. Lehet, hogy kissé elfogult vagyok barátom iránt, de részemről határozottan elég érdemesnek tartom véleményét nyilvánosságra hozni. Leadom azért azt úgy, amint beszélgetés közben előttem kifejtette:

„Sajnálom — úgymond — Veress Istvánt. Nem azért, mert engem pártfogásába vett és így kitüntetett. Ez ilyen vonatkozásban teljesen közömbös reám nézve és nem tartana vissza attól, hogy az övétől eltérő felfogást alkossak magamnak a dologról, sőt akár cáfolni is igyekezzem állításait, ha azoknak alaptalanságáról meg volnék győződve. Hanem azért, mert érdemtelenül érték „Láblógázi“ és Juhász úr támadásai. Különösen az utóbbi a legegység udvariasság határán is túlmegy, amikor a pusztá jószándékot is kétségbe vonja a Veress István részéről. Nohát ennyire még a Hencidán kelt kiváltságlevél sem terjedhet ki. Jó, hogy nem szorult védelemre a tudós pap-tanár, mert ha nekem kellene őt védelmezni, okvetetlenül reám sütnék az önzés bélyegét. Akkor aztán száz igazságom lehetne, egy ostoba rázis mind agyonütné, egy ügyes csavarás mindnek nyakát tekerné. Mert azt meg kell adni, hogy ezek az urak a szofistákra valló, de azokat is megszégyenítő dialektikájukkal sokra képesek! A személyes indulat mellett erősen rugódozik bennük az elcsavarás

ösztöne is. Juhász úrban lehet ez, — bár kissé félrelendült — írói ösztön. De micsoda Láblógáziban, aki szinte iszonyodik a gondolattól, hogy soraiért íróvá találják avatni. Valószínűleg ellenszenv! Mert hogy író, még pedig a javából, azt hiába igyekeznek letagadni. S hogy mégis annyira irtózik az írósorba számíttatástól, az teszi őt éppen gyanússá. Különben a hang is ilyesmit enged sejtetni. Szép dolog a református papság megvédelmezése, szellemi kvalitásának kétségen felül helyezése, de csak olyanokkal szemben, akik tények hiányában rosszakaratulag vonják azt kétségbe. Magam is vállalkoztam már ilyesmire, de az egészen más volt. Aki a maga, bármilyen kiváló képzettségét, kartársai megvádolásával kapcsolatban emlegeti, aki kollegái szellemi színvonalának kicsinyléséből faragja a keretet a maga kvalitásainak minél előnyösebb beállításához, az minden kárhozzátást megérdemel. Ilyesmi azonban Veress Istvántól távol áll! Hangja igazán nyugodt, tárgyalása objektív. Ami indulat van cikkében, az nem egyéb, mint keserű kifakadás a mai rendszer ellen, mely nem kedvez a tehetségek érvényesülésének, ellenben széles utakat nyit a stréberség előtt, amiből az a veszedelem származik, hogy a nagypipájú, kevés dohányú „érvényesültek“ vezetése alatt tespedésnek indul az egyházi élet, kezeik között elfakulnak az Irás lapjai, amelyből a hit táplálkozik s mindenféle kóros és káros irányzat ver gyökeret az egyházi élet meglazult talajában. Ha emiatt még panaszkodni is bűn, ha az ennek megelőzésére irányuló pusztá törekvés is merénylet, akkor az egyházi anarchia hirdetésé éppoly jogosult, mint az ecclesia semper reformari debet elve! Nem akarom állítani, hogy a Veress István cikke az igazság írásbeli inkarnációja, de ha tévedt, legfeljebb abban tévedt, hogy kevesebbet mondott, mint amennyit joga és oka lett volna mondani. Mindössze cikkének címe van rosszúl megválasztva, ez a cím azonban nem jogcím is egyúttal azokra az imputációkra, amelyekkel ama fenti cikk-íróknál találkozunk. Ezekről eltekintve, az egész vita a Veress István igazsága mellett bizonyít. Még a támadók sem tudnak ellene nyomós ellenvetést tenni. Hogy a református papság szellemi színvonala semmi kívánni valót sem hagy fent, ezt ők sem tudják bebizonyítani, a rendszert pedig, melyet Veress István támad, ők maguk is kárhozzátják. Ők csak azt mondják: a református papság képzett, mert nem szabad róla fölteni, hogy nem az. Döntse el ki-ki kedve szerint, mennyit ér az ilyen érvelés! Ami azonfelül van, vagy személyeskedés, vagy más alakba öltöztetése a Veress István igazának. Sőt Láblógázi egyenesen tovább fejleszti ezt az igazságot, annak hangoztatásával, hogy a teológiai oktatásban is hiba van. Ő kifogásolja a lelkészképzést, de meg van elégedve a lelkészek képzettségével. Ő, következetesség, jöjjön el a te országod! Csak per tangentem fejezem ki csodálkozásomat egyik cikk-író szánalmas rövidlátása fölött. Igazán nem nagy elmélyedni tudásról tesz bizonyosságot, amikor szó

MANDEL LIPÓT

cipő árúháza Piac-u. 28.

Bevésett egység-árak: 12'—, 16'—, 20'—, 24'— korona.

szerint veszi Veress István ama szavait, hogy a lelkésznek nem kell mélyebb képzettség. Ha a szónoki figurákat még megérteni sem tudja, hogy tudná akkor élvezni? Mélyen sajnálom őt, mert ez által sok nem sejtett gyönyörtől van e földi életre megfosztva.

Én — mint már jeleztem — kiváltképen a címet tartom szerencsétlennek s egyben alkalmas vesszőparipának a lovagolni nem tudók, mégis futtatni akarók számára is. Mert nem kétséges, hogy Veress István nem a cím szerint, hanem ilyenformán töprengtetett: „Ugyan hát érdemes-e manapság a papnak alapos képzettségre törni? Miért? Hiszen úgysem veheti hasznát, mert az érvényesülésnek a mai rendszer mellett legkevésbé hathatós eszköze a tudomány, a képzettség“. És hogy ő töprengéseiben az érvényesülést a szó nemes értelmében fogta föl, hogy nem a hasznossági szempontok domináltak nála, cikkének minden egyes szava bizonyítja, melylyel a képzettség érvényesülését az anyaszentegyház érdekeire vonatkoztatja. Támadói — úgy látszik — el sem tudják képzelni, hogy valaki önzetlenül is tudja és akarja egyháza szent ügyét szolgálni, ami az ő lelkivilágukra vet árnyékot. Ami különben cikkükben igaz, azt szívesen osztom, csak Juhász urat szeretném jóindulatulag figyelmeztetni: „Kollegám, a hősiességnek az a piedesztálja, melyre Ön lépett, veszedelmesen ingadozó alapokon áll. A nagyot akarás nem egyenlő a nagyottevással. Önnél pedig a kettő közötti viszony az utóbbinak rovására aránytalanságba csap. Miért próbálja ön mesterségesen szembe állítani a lelkészi és s.-lelkészi kart egymással? Hiszen Ön is jól tudhatja, hogy ez utóbbi mily gyors metamorphozison megy évenként keresztül, ami az egész kart megfosztja testületi jellegétől. Így a szembeállítás teljesen céltalan. Ugyan rejtse el villogó ökleit, úgy sem ijedünk meg. Ne személyeskedjék, öleg pedig szégyelje magát, amiért azt merte állítani, hogy a vizsgák eredményei nem fokmérői a tudásnak! Nem veszi észre, hogy kissé maga mellett korteskedik? Hát ugyan minek fokmérői a vizsgák? Csak nem hiszi komolyan, hogy a gyöngébb bizonyítvány nagyobb képzettségről tanúskodik? Vigyázzon, mert ha ilyen veszedelmes híret költi a rossz bizonyítványoknak, még fel talál jönni a mi napunk, akkor aztán a mai rendszer mellett is végkép befellegzett a stréberségnek! Majd akkor mi rajtunk találnak kapni a hívek, nem féltvén többé a megbolondulástól, mert hisz nem is igaz, hogy olyan sokat tudunk“. Ezek után még csupán arra a végzetes fogalomzavarra szeretnék rámutatni, mely a szobatudósról és gyakorló lelkésztől alkotott felfogás, az elméletezés együgyű semmibevevése tekintetében egy másik cikkíró úrnál konstatálható, amiben azonban nem áll egyedül. Hosszas tapasztalaton alapuló meggyőződése eredménye, hogy rendszeresen azok becsmérik az elméletet, azok irtóz-

nak a szobatudóstól, akiknek maguknak mélyebb tudományos elmerülésre sem kedvük, sem képességük. Voltaképen nem is tudnak ezek élesebb distinctiora az egyoldalú szobatudóst és a szakszerűen képzett hivatalnokot illetőleg. Nekik mindenki szobatudós, aki náluk képzettség, mert így könnyebb magukat üres voltuk ellenére azok elé helyezni. A gyakorlati érzéket mindenfelől emelik ők s mivel egyébbel nincsenek megáldva, ezt teszik a hivatottság egyetlen kritériumává. A tudós elmerülését, a gyakorlati élettől tudományos érdekből elvonatkozását ez érzék hiányának tudják be s azzal lakatják hiúságukat, hogy ők e tudósoknál különbek. A szobatudós lenézése ezeknél legtöbbször rosszul sikerült elpalástolása a saját képzettségük gyöngé voltának, mely mellett az igazi tudományt élvezni, ennek alapján a tudást értékelni, a tudóst pedig becsülni kénytelenek. Nincs ellenszenvesebb előttem, mint az, akinél kicsiny tehetség nagy szerénytelenséggel párosul. Szinte dehonesztálónak tartja az ilyen azt a szellemi színvonalat, amelyre hiúsága kielégítése végett maga is szeretne, de nem tud fölemelkedni. Sokan érvényesülnek közülök, amit igazán nem érdemelnek, mivel hiányzik belőlük a lelkipásztor legfőbb ékessége: a szerénység, a keresztyéni alázatosság.

Ennyi az én megjegyzésem. Egyébként Te, barátom, aki ismersz, tudod, hogy sem élet, sem munkakedvemet nem vesztettem el az eredménytelen pályázatban. Szó sincs róla, bizony, felférne nekem is a jó parochia, de nem vagyok követelőző a Gondviseléssel szemben. Eszembe jut, hogy kicsiny koromban az az eshetőség is előttem állott, hogy kovácsinas leszek. Ha az lettem volna, most valamelyik kis faluban nem az Úr szolgája, hanem komenciós kovács volnék. Ez is élethivatás, de bizonyára nincs az a komenciós kovács, amelyik ne szeretne papjával cserélni. Sokszor persze, mivel túlnyomóan a földi jólét náluk a boldogság ismérve, keserűen csalódnának, így pl. az én esetemben is. Azonban én más alapon értékelem az életet s a múlt lehetőségének a jelen valóságával való összehasonlítása jóleső érzéssel tölti el szívemet. A tudomány minden gyönyörűségével egy egész világot értem hivatásomban. Micsoda ehez képest a legkisebb és legnagyobb eklézsia közötti különbség is! Így fogom én fel helyzetemet. Csupán azért ég bennem a vágy nagyobb munkakör után, hogy bebizonyítsam, mennyire megfér a tudományszomj a gyakorlati rátermettséggel és hogy egyháznak minél hasznosabb szolgája lehessenek. Bo dogulásáért senkit nem irigylek, ami azonban nem zárja ki, hogy a mai rendszert én is kárhoztassam s ezzel együtt elítéljem azokat is, akikben a rendszer alapján elért siker csak az önérzetet dagasztotta meg, de a képzettséggel már nem tudta ugyanezt művelni, akik pozíciója szerint értékelik az egyént, hogy itt se húzzanak rövidet.

Református zsoltárok és imakönyvek

bárhon hirdotett áron a
legszebb kivitelben kaphatók

CSÁTHY FERENCZ
Debreczen legrégebb könyvkereskedésében.

Vidéki megrendelések gyorsan
és pontosan eszközöltetnek.

*

Akiknél azonban a koszorú és érdem nélkül biztosított existencia minden magasabb ambíció elsorvasztását vonja maga után! Hogy ebben micsoda veszedelem rejlik az egyház életére, azt nemcsak sejteni lehet, de majdnem matematikai pontossággal kiszámítani is!

Ennyiben kívántam ismertetni barátom véleményét, talán nem végeztem teljesen haszontalan munkát?

Amicus.

Kell-e hát mélyebb képzettség?

Irta: Szalay József nagybecskereki lelkész,

Egyszóval felelhetek rá: ke. l. Kell mélyebb tudományú képzés, de kell főleg karakter és spirituális képzés. E két utóbbi dologban különösen rosszul áll a lelkészi képzésünk.

Hogy a karakterképzésünk mily gyarló, mutatják a papválasztási események. Valakiről azt mondták, hogyha egy egyenes drótot végig húznának rajta, mint csavar jönne ki belőle. Nagyon sok lelkészre illik ez nálunk, ki világ szerint jobb jövedelmű egyházba akar bejutni. Lehet-e karakter karakterhiány annak is tulajdonítható, hogy a teológián tudós professzoraink nem sokat törődnek az igazi szép lelkészi jellem kiképzésével. Azonban az is bizonyos, hogyha azok törödnének is vele s kifejlenszenék a legszebb krisztusi jellemet is, az élet a mostani lelkészi választási eljárás erősen megkísértene a jellemet és... sokaknál megejtene. Azért én nem is vetek követ azokra, kik megesnek és oly dolgokat követnek el, mely a lelkészi jellemmel nem fér össze, hanem kérem az összeülő zsinat összes leendő tagjait, változtassák meg a mostani választási törvényt akként, hogy mindenki, aki valamely egyházba akar lelkész lenni, megjelenhessék a gyülekezetbe és bemutathassa ott mindenkinek múltját, tudományát és előadási képességét. Mert ne higgye azt senki, hogy a mai egyháztag oly műveletlen ma már hogy csak a testi erőt, a hangot nézi. Néz és lát az egyebet is. Észreveszi a tudást. Bírálja azt és választ az ő gondolkozásához illőt.

Mert hogy tudományban nagyon különbözők vagyunk, az bizonyos és jövőben még különbözőbbek leszünk, mikor majd még számosabbak lesznek közöttünk az evangéliumi mély gondolkozással bíró lekipásztorok.

A mostani választási rendszer mellett nagy ritkaság, hogy szeplőtelen tiszta szűzies jellemmel valaki nagyobb egyházba lelkész lehessen. A szűzi jellem alatt értem azt a jellemet, mit én a legszebbnek tartok, mely abban áll, hogy az illető lelkész semmit nem tesz a maga érdekében és senkit nem kér fel semmire. Hanem, mert a tiszta lelkű ifjú leány helyébe várja a kérőt. Így jutottam én Nagybecskerekre és így óhajtottam volna én innen tovább is menni.

Azonban ez a mostani választási rendszer s felsőbb egyházi hatóságunk abszolút semmi tevékenysége, teljes indolenciája mellett ez lehetetlen volt. Láttam ezt én már 1883-ban a debreceni zsinaton, mely némely öreg pap kedvéért elvetette a próba papolást. Akkor láttam, mint 26 éves tetterős ifjú, hogy pályámnak, emelkedésemnek vége. Azért hát elkezdtem az én akkori legutolsó egyházamat a legelső közzé emelni és Isten segítségével ez sikerült is annyira, hogy templomát, paplakát, lelkészi fizetését, a híveknek a lelkészhez való viszonyát, a lelkészi szolgálatokat illetőleg elmondhatom, hogy a nagybecskereki egyház eszményi egyház.

Mégis tehát valamire jó volt az a régi és még most is érvényben levő lelkészi választási törvény is. Jó arra, hogy akik beláttuk, mint Andrassy Kálmán barátom is, sok mások is, hogy a mai választási rendszer mellett *jellememnél* fogva elég szomorú, hogy ilyen kellett belátnunk, nagyobb jobb egyházba el nem juthatok; hát minden meglévő erőm az én első szerelmem, kicsiny egyházam érdekében kell kifejtenem. „Semmi érdekem többé e földi világban nincs” — mondja resignáltan Andrassy barátunk. Nekem azonban van. Az, hogy utánam egy *jellemes, spiritualis tudásban járatos és gyakorlott ifjú ember jöjjön*. Én itt eddig *keretet* csináltam, templomot, paplakot építettem, lelkészi fizetést rendeztem. Most már zavartalan folyhat a lelkiépítés munkája. Ehhez azonban ismétlem spiritualis tudású és gyakorlatú ifjú ember kell. Ki, hogy mi legyen, jövő cikkemben bővebben kifejtem.

Igaza van...!

Igaza van dr. Veress Istvánnak, midőn tusa-kodó lelke mélyéből, a kínzó töprengéseket legyőzve, a keserűség árjának elemi erejével tör fel a kérdés: Kell-e mélyebb képesség a mai időben a lelkészi álláshoz? Én, aki jól ismerem az ő nemes jellemét, melynek deréksége a szerénység, páratlan szorgalom, minden jóért és igazért lobogó lekesedés, akadályokat alig ismerő akaraterő szép lelki tulajdonságaiból alakult ki előttünk már az iskola falai között s emelte őt becsülettel és hűséggel végzett lelkészi szolgálatait után a tanári katedrára, megvagyok győződve róla, hogy mikor a fenti kérdést feltette s arra ezt a feleletet adta: „*úgy, ahogy ma a mi magyar református egyházunkban a helyzet áll, a jelenlegi, a stréberségnek bőséges tápanyagot nyújtó választási törvény mellett határozottan azt állítom, hogy nem*”: ez a felelet az ő ajkán az egyházát féltő szerelem szavai s távol állott tőle minden olyan alacsony dolog, amelyet neki t. Láblógázi kolléga úr cikke végén insinuál. (Zárjel között megjegyzem, hogy épen nem tartom helyesnek, ha valaki szóhariban álnév alá bújik, amit mondunk, nyílt sisakkal mondjuk!) Ezek után, amiket ugyan nem a

KÉSZÍT:

minden a fényképeszeti szakmába vágó művészi munkákat műtermen kívül is. ↔

Kozmann és Társa

fényképeszeti, festészeti és fényképnagyítási műterme ↔ Debrecen, Piac-utca 44. szám. Ujfalussy-ház. ↔

FELVÉTELEK:

egész nap (vasár- és ünnepnapon is) minden időjárásban; művilágítás mellett este 7 óráig.

dr. Veress István védelmére hoztam fel, mert nem szorult ő az én csekélységem segítő toll-lándzsájára, röviden indokolni próbálom, hogy miért van igaza dr. Veressnek a kérdés feltevésében is, az arra adott feleletben is.

Igaza van! Fel kellett vetni ezt a kérdést ha csak annyi szomorú dolgot tudnánk is, amennyire ő cikkében hivatkozik, de ezeken kívül egész légió a száma azoknak az eseteknek, amelyek mind azt igazolják, hogy bizony a mai időben a mélyebb képzettség a lelkészt választó gyülekezetek szemében egy fabatkát sem ér. Ezért ugyan senkit sem választanak meg papnak még Garbolcra sem, de talán Debrecenbe sem.

Tudok rá esetet, hogy egy pályázó ifjú lelkész, aki diploma dolgában a helyezettek között jó ötödik volt, első lett a versenyben csupán amaz ügyessége által, hogy a legbefolyásosabb választó fiát mindjárt te-nek titulázta, ami a nép emberét úgy megbabonázta, hogy árkon-bokron, tűzön-vízen keresztül diadalra vezette a nyájas és leereszkedő pap ügyét. Igaz, hogy ez a nyájas pap később visszavonta a nagy barátságot . . . Lám, ez az a tudomány, amit Papp László lelkészársam enyhébb néven Biotechnica-nak nevez! Hallottam olyan esetet is, hogy egy nagy alföldi gyülekezetben a segédlelkész úr az által nyerte meg a nép szívét-lelkét, majd a fényes parochiát is, hogy a templomhoz vezető lépcsőkön sorban felsegítette a gyöngye lábú nénem-asszonyékat s a kis unokáknak a téli hidegtől könynevező szeméit s orroskáit résztvevőleg megtörölgette — talán e célra külön tartott zsebkendővel . . .

De legyen elég az esetekből! — Annyi bizonyos hogy mindnyájan tudunk ilyen esetekről, sőt a választási visszaéléseknek sok különféle változatairól, amelyek már törvénybe ütköznek, de amelyek megtorlásban alig részesülnek, dacára az „első rendű kriminálistáknak, akik bírósági tárgyalásainknál szerepelnek“. Hiszen általánosan tudott dolog, sőt fogalom ma már, hogy a bíróságok rendszeren futni hagyják — talán krisztusi humanizmusból, mint nagyt. Andrassy Kálmán úr mondja — a legnagyobb visszaélések elkövetőjét, szelídebben szólva: a törvény kijátszásait is. Távol áll tőlem még a gondolata is, hogy kételkedni mernék a bíróságok jóhiszeműségében, vagy a bírói esküben, de oly tömördek a paragrafusok száma, hogy azoknak egyikébe vagy másikába bele nem ütközni, viszont egyikében vagy másikában mentséget nem találni, szinte lehetlenség! Közelebbin kezdtem, messzibbre kalandoztam el. De azért is igaza van dr. Veress Istvánnak, hogy felvetette a kérdést, mert szó esik ezekről is. Ha betegek vagyunk, elmondjuk az orvosnak, hogy mi fáj, hol fáj, e nélkül alig ha tudna receptet írni számunkra: a mi legfőbb orvosunk, a konvent s általa az összeülendő zsinat is hadd tudja meg hát, miben senyedünk, így könnyebb lesz megírni a receptet, megalkotni a jó választási törvényt. Itt is igaz ugyan, amit szintén nagyt. Andrassy Kálmán

úr mond, hogy egy-két hatásos példa többet ér a legjobb törvényirott betűjelenel, de megis, ha már törvény, *legyen jó törvény!*

Hármas okon igaza van hát dr. Veressnek, midőn a lelkészi képzettség mélyítését kérdésbe tette: a keserűség, mely a mai szomorú állapotok felett lelkét fojtogatta s vele együtt — merem állítani lelkészársaim nagy többségének — a lelkét is, elemi erővel tört fel ajkára, ezzel alkalmat adott bajainknak nyílt feltárására, hiszen a felvetett kérdésre adott feleletek egytől-egyig elismerik a bajt s egyengeti az utat egy jó választási törvény megalakítására.

De én igazságot látok a kérdésre adott feleletben is: a mai időben nem kell mélyebb képzettség a lelkészi álláshoz. Hangsúlyozom, hogy a *mai időben*. Teljes és nagy igazsága van ugyan nagyt. Andrassy Kálmán úrnak, midőn azt mondja, hogy lelkészekül csupán a lángelméket választaná — ilyen nyilatkozat illik ő hozzá, — hiszen az ő ideális lelke mindig eszmények felé tört, így lett a *néhai* Buj-ból a *mai* Boldogfalva. De ez oly magas eszmény, hogy rá feltekinteni is nehéz! Lángelmék nem minden bokorban találhatóak s a prófétai lélek is ritka. Ezzel csak annyit akarok mondani, hogy szerényebb lelki tehetségek birtokosa is pályázhat lelkészi állásra és lehet, sőt bizonyos, hogy hamarabb megválasztják, mint a lángelmét, vagy a prófétát. Miért? Talán azért is, mert több lenne a készség azok iránt a tudományok iránt, amelyeknek tanítását e lap 8. számában a legkomolyabban ajánlja borsi kollegám a theol. akadémiák figyelmébe.

Kétségszövegbevonhatatlan igazság az is, hogy a választó gyülekezetek épen nem ismerik a pályázók képzettségét; de ha ismernék is, ugyan melyik bátyám uram volna az, aki a paphallgatásból haza érkezvén, képzettségeért s nem erős hangjáért, szép (nagy, derék) alakjáért, nyájas vállmegveregető voltáért ajánlana valakit a közönségnek? Bizony, nem hallgatna rá senki, kinevetnék, sőt meggyanúsítanák! Az én szerény véleményem szerint legfőképpen azért nincs szükség most mélyebb képzettségre, mert a mai világ nem becsüli azt semmire. Más világnak kell jönni, jobbnak, mint a mai, mely a képzettséget, a tudományt maga is szeretvén, értékelni tudja azt másban is, még a lelkészben is!

De meg az is igaz, hogy a lelkészi pályán is élni kell — kenyérrel is. S ha van, aminthogy van, több olyan pálya, amelyen a kenyeret, talán nagyobbat és fehérebbet is, kevesebb képzettség mellett meg lehet szerezni, attól lehet félni, miután a próféták ritkák s a hollók sem szokták ma táplálni őket, hogy a 2000 református lelkészi állás közül 1900 üresen marad. Hiszen, én jó Istenem, azokon a tudományokon kívül, amelyeket a theol. akadémián többé-kevésbé megtanultunk, mennyi mindennek a tudását kívánják már edd'g is tőlünk. Legyünk egy kicsit ügyvédek, orvosok, akadémikus gazdák, társadalomtudorok, fináncok, bolgár kertészek stb.

„Meteor“ szálloda Budapest

VII., Erzsébet-körut 6. szám.

120 kényelmesen berendezett szoba.

Légtűtés. — Liftszolgálat éjjel-nappal.

Fürdők. — Vacuum cleaner. — Összes

vidéki lapok. — Szobák 4 koronától.

stb. ! Ha így folytatódik, a lelkészin kívül más pályára alig lesz szükség s a lelkészi oklevél lesz az a panacea, melyet az élet minden sebére rá lehet tenni — valóvá lesz az egyetemes papság magasztos ideája, mivel a pap úgylis mindent tud, ergo mindenki pap akar lenni . . .

Hozhatnék még fel sok mindent, amelyek mind azt bizonyítanák, hogy igaza van dr. Veressnek, de csak egyet említek. Teszem ezt azért is, hogy más valaki ne fedezze fel. Szerintem azért is igaza van, mert magamon tapasztaltam szavainak igazságát. Bevallom ugyanis — nálamnál nagyobbak is tettek ilyen vallomást, — hogy nekem is kitűnő bizonyítványaim voltak a népiskolától fel — a teológián keresztül — a párisi egyetemig, de azért, egyebeket nélkülözvén, csupán a pettyéni kis egyház katedrája lett a pályám bére, amellyel ugyan én meg vagyok elégedve, azonban sejtem, hogy egyik szoboszlói pap sem cserélné velem.

Azzal fejezem be, csak vessen fel még ezután is ilyen kérdéseket dr. Veress István s ne féljen a botránkozástól. Mi, akik ismerjük őt, tudjuk, hogy nem botránkoztatni, hanem a tétlen nemtörődömségből sokakat felrázni, egyházunknak az szemek tisztázódása által használni — munkálni, építeni akart, amint azt az ő pihenést nem ismerő lelke parancsolta.

Bogdán Lajos.

Lelkészi képzettség és rátermettség.

— Válasz a válaszokra. —

Nem a lélekharangot húztam meg, amiért támadnak, csak a vészharangot kondítottam meg. A lélekharang hangjában már a Dante-féle szomorú szózat csendül meg: hagyjatok fel minden reménnyel, míg a bajt hirdető vészharang zúgása még nem nitja el a jobb jövőbe vetett hitet. A református egyház berkeiben már évek óta kongatják e harangot a mai türhetetlen lelkészi választási rendszer s az abból keletkező bajok, főképen az érdemnélküliségnek visszatetsző módon való előtérbe nyomulása miatt. Jó magam is két évvel ezelőtt egy hosszú cikksorozatban a lelkészi problémák keretében rámutattam a nagy egyházakban divatos, minden jobb izlésű embert megbotránkoztató választási visszaélésekre s vártam türelemmel a visszhangot, a hozzászólást. Hasztalan. A református egyház léteérdekét érintő kérdés fejtegetése semmiféle hullámokat nem vert fel, a felelet arra a néma csend volt. Most, hogy szokatlanul erősebben találtam

megrántani ama bizonyos vészharangot, nyomban annyi meg annyi visszhang keletkezett, fájdalom, többnyire találva érzett lelkek sivító, disszonans visszhangjai. Elismerem, háládatlan szerep, amire vállalkoztam, az igazságot nyíltan, leplezetlenül feltárni, a létező bajokat kíméletlenül ostromozni, az állítás valódiságát példákkal igazolni, a megtámadtatás veszélyével a félreértés felidézésével jár. Véleményemmel, hogy ma a lelkészválasztás alapjául nem a képzettség, nem az érdem szolgál, nem állok egyedül. Sokan, nagyon sokan osztják azt, ha nem is akarnak a nyilvánosság elé lépni attól való félelmökben, hogy mint tényleges lelkészek, érdekelve lévén a kérdésben, mindjárt valamelyes „mellőzést“ vagy „érvényesülni nem tudást“ sejtene az én véleményemhez való hozzájárulásukban. A többek között szolgáljon bizonyosságul a következő levél: „J. . . . 1914 febr. 12. A „Debr. Prot. Lap“ 6-ik számában közzétett cikkért fogadja nagytiszteletűséged legőszintébb üdvözetemet. Nagyon ideje volt, hogy valahára ehhez a „nebánts virág“-hoz is hozzá mertünk nyúlani. Várjuk a támadó visszhangot. Tartsuk felszínen ezt a kérdést. X. Y. református lelkész“.

És a visszhang megjött. Nem az, amit vártam. Gyanúsítás, érdemnélküliség, a poshadt rendszer apológiája, az ifjabb nemzedék állítólagos megsértéséből eredő neheztelés, ezt kaptam én feleletül a következő egész cikkem alap-gondolatát képező két kijelentésemre: 1. Az utóbbi évtized alatt kikerült papi nemzedék szellemi színvonala a tiszteletre méltó példák kivételével sülyedt. 2. A megválasztás alapjául ma már a legtöbb esetben nem a képzettség, a tudás, szóval az érdem szolgál. E két állítás között junktimot létesítettem, amennyiben az első állításban kifejezett tény okául a második állításban kifejezett tényt tüntettem fel. Hogy a lelkészválasztás alapjául szolgálható többi érdemmel: erkölcsi tisztesség, jellem, rátermettség, gyakorlati tudás — nem foglalkoztam, annak oka az, hogy ezeket a lelkészi álláshoz megkívántató tulajdonságokat a már említett cikksorozatomban részletes fejtegetés tárgyává tettem.

És most hadd válaszoljak a támadásokra, első sorban „Láblógázi“ úrnak, akinél jobban szerettem volna, ha nem az ismeretlenség köpenyegébe burkolózva jelenik meg a porondon oly kérdés tárgyalásakor, amely nem nevetséges álnév alatt írt v.cceket, hanem a helyzet komolyságából eredő alapos érveket érdemel. Mindenekelőtt tiltakozom az ellen, hogy cikkírásonnak az indoka a debreceni lelkészválasz-

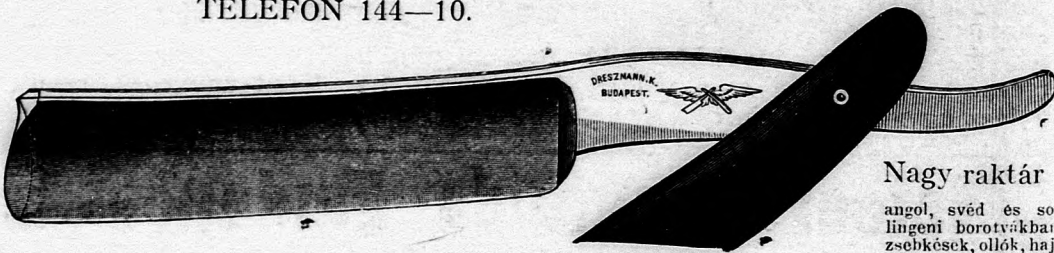
Dreszmann Károly késes és borotva műköszörüs Budapest, VII., Erzsébet-körut 22. sz.

TELEFON 144—10.

Borotvák.

Legjobb minőségben, melyek a saját műhelyemben lesznek köszörülve s hajszál élesre fenve. Angol borotva 5 kor., svéd 4 kor. és solingeni 3 kor. Gillette pengék köszörülése 12 drb 1 kor. 50 fill., borotva köszörülése 1-20—1-60 kor., hajvágó gép köszörülése 1-20—1-60 kor. A köszörülések a saját felügyeletem alatt történnek,

Nagy raktár

angol, svéd és solingeni borotvákban zsebkésesek, ollók, hajvágógép, fodrászat- és kertészeti cikkekben,

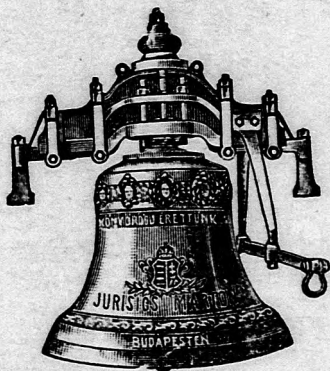
tással hozassék kapcsolatba. Felhatalmazom Láblógázi urat, hogy járjon utána alapos meggyőződés szerethetése végett, miszerint van-e nekem okom és érdekem a debreceni lelkészválasztás ellen agítálnom és a megválasztottal szemben a bizalmatlanságot hangsúlyoznom. Annak a feltevése pedig, hogy valakinek az érdekében a lelkészképzettség kevésbé érvényesülésének fontos kérdését használok fel körzetül a debreceni elkészválasztáshoz, az emberből a lehangoltság és a megsértés keserű érzelmét váltja ki. Már mi ilyenek vagyunk. A legszentebb közérdekből történt felszólalásokban nem a színigazságot, a tárgyilagosságot, hanem a személyi motívumokat keressük. Hát azt állítjuk, miszerint a kálvinista Rómában a lelkészi állásra való pályázatot gazdagabbnak s eredményesebbnek képzeljük, azzal a pályázattal résztvettek egyéni integritásukat legkevésbé sem akartuk megbántani.

Epésen írok — mondja Láblógázi —, amire egyáltalában nincs szükség. De hát Istenem, lehet-e limonádéba mártott tollal írni az igazságtalanság láttára, hozsánát kiáltani a tülekedők felé, meglegedetten mosolyogni az érdemnélküliségnek szövevényes úton elért sikeréhez. Higyje el Láblógázi úr, sokónkban él már évek óta a bántó fájdalom egyházunk ezen szomorú kérdése felett s ha ennek valahára kifejezést adunk, nem haszontalan munkát végezzük. Avagy sporadikus eseteket kellett volna megírni, amidőn a fényes egyházak lelkészi állásának elnyeréséhez nem a képzettség, nem az érdem vezet? Felesleges lett volna. Hiszen ma már azok képezik a sporadikus eseteket, amidőn a magyar református lelkészi álláson az érdem nyer jutalmazást. Úgy szeretném példákkal bizonyítani állításomat, de ez az egyének megsértésével járna, ami teljesen távol áll tőlem.

Ez a szomorú tünet, egyházunk ezen eltávolítandó rákfenéje — ne tagadja senki — csak nem fog buzdításul szolgálni teológus ifjainknál a komoly igyekezetre, a mélyebb képzettség megszerzésére. Másfelől azt sem tagadhatja senki — hiszen szakférfiak állítják, — hogy a mai választási rendszerből kifolyólag az ifjabb lelkészi nemzedék képzettségnek a színvonala süllyedt. Régebben — emlékezzék csak vissza Láblógázi a maga korára — az érettségi vizsga letévése után az osztálynak legkitünőbb tanulói a teológiára iratkoztak be, de hogy ma ez nem így

van, arról szomorúan meggyőződhetik. A legtöbb jól érettségizett tanuló a látott és hallott tapasztalatok hatása alatt nem meri kitenni magát a lelkészi pálya napirenden levő szeszélyeinek, bántó igazságtalanságainak. Minden más pályán ma már megjutalmazták az érdemet, a képzettséget: csak a lelkészin nem; minden pályán lehetőleg egyenes út vezet a célhoz, csak a lelkészi pályán, értem főképen a négy egyházakba való jutást, jelzi ezt az út: pénz az érdekeltek lármája, hamis jelszavak ámitás, képmutatás, hazugság. Bizony Láblógázi, hunyja le a szemét fényes délben s nem akarja meglátni ezeket a szomorú jeleneteket; nem hallja a tolakodók éles lármáját, akik egy-egy nagy egyházat, mint vadászok a vadat, üzik-hajtják, míg azt ha kell, becsületgyilkoló fegyverekkel is hatalmukba ejtik.

Láblógázi a mai nemzedék képzettségének védjője gyanánt lép fel. Mindenesetre ez az álláspont népszerűbb, mintha azt állítjuk, hogy e képzettség hanyatlást mutat. Távol állott tőlem, hogy én csak a lapokban cikkező „író”-kat nevezem a képzettség birtokosainak. Jól tudom, hogy sok, komoly képzett lelkésziünk van nekünk, akik írásaikkal részint szerénységből, részint anyagi okokból, nem lépnek a nyilvánosság elé. Lelkészképzettség alatt nem a szobatudóságot, elvont filozófiai elméletek leírását, hanem a szentírás alapos tanu mányozásához szükséges ismeretek elsajátítását, az általános műveltséghez, a gyakorlati lelkészséghez tartozó kellékek megszerzését értem. Isten őrizzen attól, hogy a lelkész szobatudós legyen. Ennek a fejtegetésébe kár is volt Láblógázinak mélyebben belebocsátkozni, mivel 13 évig tartó lelkészkedésem alatt volt alkalmam tapasztalni, hogy a lelkésznek inkább gyakorlati, mint elméleti embernek kell lenni. A gúnyolódás nem érvelés. Már pedig Láblógázi erre a tere csap át, amidőn azt állítja, hogy a Dr. címtől nem látom a fáklyát. Legyen meggyőződve a cikk ró, hogy amint nem tulajdonítok nagy jelentőséget a doktorátusnak, épen úgy nem teszem az emberek képzettségét ettől a címtől függővé. Erről felesleges vitatkoznunk, mivel abban egyet értünk, hogy a lelkésznek nem szükséges doktornak lenni, abban is egyetértünk, hogy a mai lelkészképzés rendszerében sok kívánnivaló van. Ide vonatkozó nézeteimet még 1905-ben elmondtam e lapok hasábjain: „Szabadválasztás és lelkészképzés” címmel.

Elsőrendű haranggyár, szerel a kiténő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején Ő Felsége a király által 2 aranykeresztellett lett kiténtetve. Mesekönnnyű indítás, nem rezgeteti az állványt, még kevésbé a tornyot. ++++++ Csupán előnye van, hátránya nincsen. Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. → Kedvező fizetési feltételek Felülmul minden eddigi szerelést. ALAPITVA 1868. TELEFÓN 77-51.

Jurisics Márton

harangöntő- és harangfelszerelő gyár Budapest, Rózsa-utca 51-53. Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovácsoltvas-koronára, kikopott csapok kieserését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Munka felvétel végett díjmentesen utazom a helyszínére. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás.

És most áttérek a többi válaszokra. A „közlöny“-ben megjelent válasszal, mint önképzőkori dolgozattal az idő rövidsége miatt nem foglalkozhatom. Andrassy Kálmán cikkére csak annyit jegyzek meg, hogy felszólalásomat a lelkészválasztásnál felmerülő visszaélések ellen nem a hangulat, hanem a legszomorúbb élettapasztalat irányította. A kérdés feltevését: kell-e mélyebb képzettség a mai időben a lelkészi álláshoz? jogosútnak tartom. Mi, mindazok, akik ideális szempontból szemléljük a lelkészi állás szép és magasztos voltát, önmagunkat, saját álláspontunkat cáfolnánk meg, ha a feltett kérdésre nemmel felelnénk. De a gyakorlat, az újra, meg újra ismétlődő szomorú választási eredmények, amelyek arculesapják, porba tiporják az eszményi törekvést, hangosan, kérlelhetetlenül, kiáltják felénk a feleletet: nem, nem kell! Ma már, ha valaki mint segédlelkész megállja helyét az öregedő lelkész mellett, a szószéken jogot formál az utódlásra, nem gondolva meg, hogy más a predikálás és más az egyháznak böles tapasztalat és képzettséget igénylő vezetése. A hadnagyból nem lehet azonnal tábornok, a járásbírósi jegyzőből kúriai bíró, csak a nálunk uralkodó rendszer csúfolja ki a fokozatosság igazságos elvét. Csak, ha a mai szerencsés ifjú nemzedék, amelyet egyáltalában nem akarok felelőssé tenni a bajokért, az évek előhaladásával gazdagabb tapasztalatok birtokában lesz, fogja belátni felfogásom igaz és helyes voltát, tudja majd mérlegelni tiltakozásunkat a mai rendszerből folyó választási visszaélések ellen.

„Könyvrágcsáli“ esete — a többek között — szomorúan megvilágítja a mai rendszer tarthatatlan voltát. Speciális esetnek lehetne mondani, de mégis megdöbbentő bizonyíték a lelkészi képzettség lekicsinylése mellett. Gönczy Bélának, az ifjabb lelkészi nemzedék ezen komoly és képzett tagjának, csak azt felelhetem, miszerint a szóban forgó ügynél nem az a bántó, hogy ifjak jutnak az öregebbek helyébe — hiszen ez a természet törvényeiből önként következik, hanem az a mód, amiként ez a változás legtöbb esetben történik; továbbá az a szomorú tapasztalat, hogy a négy egyházak teljesen figyelmen kívül hagyják választásoknál, miszerint népes egyházakba kezdő, tapasztalatlan erők alkalmazása előbb-utóbb megbosszulja magát. Nem mondom én, hogy elesett, megöregedett egyéneket vá-

lasszanak a nagy egyházak lelkészeiül, akik nem is tudnának eleget tenni a reájok váró óriási munkának, de legalább, amint már régebbenk ifejtettem, néhány évi rendes lelkészkedés okvetetlenül előzze meg a nagy egyházakba való jutást. Mert más a lelkészi és más a kápláni gyakorlat. Igaza van Gönczy Bélának, ne csupán a választási rendszert okoljuk, hanem azokat is, akik a lelkészi állások elnyerésénél törekvésüket a stréberségtől nem tudják megtisztítani. Balogh Andor s. lelkész hozzászólásából szintén szomorúan látom, hogy az ifjabb, szerénységök miatt kellőképpen érvényesülni nem tudó nemzedéket is véghetetlenül bántja a mai rút korteskedés, az igazi érdem elnyomására irányuló törekvés. Mennyire igaza van az általam igen nagyrabecsült Papp László borsi lelkésznek, aki ironikus, de oly sok igazságot kifejező modorban írja le a nagy egyházakba való jutás egyedül idvezítő eszközeit. Pedig Papp László is az ifjabb nemzedékhez tartozik, de nem a minden érdem nélkül érvényesülni akarók táborába.

Juhász András hencidai segédlelkész teljesen félreértette cikkem intencióját, amellyel sem kicsinyelni, sem az ifjabb és öregedő lelkészi nemzedéket egymással szembe állítani nem akarom. Hogy a lelkészi képzettség az utolsó évtizedben sülyedt, bizonyítja a kápláni és lelkészi vizsgák eredménye, a teológiai tanárok idevonatkozó tapasztalata, az akadémiai pályázatok eredménytelensége. Most is ezen iskolai évben a legutóbbi pályázat meddő maradt, holott régebben csaknem valamennyi pályadíjat a teológusok vittek el. Künt az életben a teológiai irodalomban alig látunk neveket az újabb nemzedékből. Azon állításomat pedig, hogy a nagy egyházakba való jutás alapjául nem a tudás, nem az érdem szolgál, — bizonyítják a választási esetek. Kár volt Juhász barátunknak felhozni a körülmények ismerete nélkül a bihardiószegei lelkészválasztást, amelyben én — tessék utána járni — korrektebbül már nem viselkedhettem, mint ahogy viselkedtem. Erről több szót nem akarok vesztegetni.

Ferenczy barátom azon megjegyzésére, hogy a tudást egynek veszem a rátermettséggel, — az a feleletem, miszerint mindenkinek, aki a lelkészi pályára lép, eo ipso rátermettnek kell lenni. Enélkül lelkiismeretlenség a papi pályára lépni. Minden kemény kritika mellett sem akarok azonban senkit sem vádolni lelkiismeretlenséggel. Mindent össze-

Harmonium, Hegedük, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasszer J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

véve azt hiszem, hogy felszólalásomnak megvolt az indoka és azon csak véghetetlenül örvidenek, ha szerény tehetségemmel némileg hozzájárultam volna a szóban forgó ügy tisztázásához.

Dr. Veress István.

Lelkészbeiktatás Szatmáron.

A tavaszodást hozó hónap első napján ment végbe Boros Jenő volt szentesi segédlelkésznek a szatmári egyik lelkészi állásba való ünnepélyes beiktatása. Sűrű egymásutánban történtek a lelkészváltások a kálvinista magyaroknak ebben az ékes városában. A választás zaja, izgalma, küzdelme rövid pár év alatt háromszor is felverte a békés város csendjét. A Csécsy Miklós, Joó István, Tabajdy Lajos, Fésős András, Biki Károly nagynevű lelkészek helyét közbeeső választások melett Kovács Lajos esperes, Bélteky Lajos és Boros Jenő foglalta el. A Boros Jenő beiktatási ünnepélye emlékezetes lesz a szatmáriak előtt: dr. Baltazár Dezső püspök urunk kiváló jelentőséget adott az aktusnak személyes megjelenésével. Utján dr. Lencz Géza theol. akad. tanár és Rózsa Sándor egyházkerületi pénztárnok volt a kíséretében, kikhez útközben Berey József esperes is csatlakozott. A reggeli órában történt megérkezéskor népes küldöttség várakozott a főpásztor megérkezésére a szatmári pályaudvaron, hol Biki Ferenc esperes és több egyházmegyei lelkész élén Vajay Károly, egyházi főgondnok s szatmárnémeti város polgárme fogadta püspökünket üdvözlő lelkes szavakkal, melyekre püspökünk meleg szívből származó rövid beszédben válaszolt. A bevonulás után az érkezők több egyházi előkelőséggel együtt a főgondnok házában részesültek magyaros vendégszerető fogadtatásban. A harangok hívó szavára innen előbb a Bélteky Lajos lakására, majd onnan a templomba vonultunk, hol a hívők ezrei voltak már egybegyűlve. A 74-ik dicséret első s a 235-ik dicséret 1—2. versének elneklése után az új lelkész Kovács Lajos esperessel együtt az úrasztalánál állott meg, ahol hozzá az esperes őszinte, meleg szívből fakadó beszédet intézett s úgy adta át a könyvek-könyvét, a bibliát az új lelkésznek. A kellemes csengésű hang, a kiválóan alkalmi tárgyú beszéd tartalma csakhamar megtalálta mindnyájunk szívéhez az utat. Mintája volt ez a beszéd úgy tartalma, mint formájánál fogva az ilyen alkalommal tartható beszédeknek s kívánatos, hogy egész terjedelmében közre legyen az bocsátva. A szatmári iparos dalkör Veress Lajos karnagy vezetése alatt Schubert „A teremtőhöz” című dalát precízül adta elő, melynek elhangzása után a szöszékbe emelkedett ifjú Timótheus mondott áhitatos előimát. Alapigéül Pál apostolnak a Timótheushoz írott első leveléből a IV. rész 12-ik versét választotta: „senki a te ifjúságodat meg ne utálja, hanem a híveknek légy példa”. Ennek alapján fejtegette, hogy ő példa kíván lenni a hívek előtt a Krisztus ismerésében és életének követésében. Beszédét a gondos kidolgozás, az alkalmoszerűség jellemezte; előadása higgadt, nyugodt, s ahol a tartalom úgy hozta magával, lelkes, ki-kitörő volt. Hatása építő, buzdító és vigasztaló. Ha a hívek már korábbi szolgálatának

idejéből nem ismerték volna is, ez az egy beszéd elég lett volna arra, hogy a fényes gyülekezet minden tagját egy csapásra meghódítsa magának. Ki kell emelnem, hogy ismét a Veress Lajos karnagy vezetése alatt vegyes énekkar adta elő a textus felvétele előtt Kádár Géza „Felfelé, ég felé” című kenetteljes darabját. Teljes mértékben sikerült az ének előadása, melyből a gyönyörű szöveget Szabó Margit, Szücs Róza és Sarkadi Nagy József énekelték. Az istentisztelet bezáró éneke a 235-ik dicséret 3. és 5. verse volt.

Templomozás után az egyház tanácstermében disz presbiteriumi gyűlést tartottak, melyen Bélteky Lajos lelkész lelkes szavakban, hálás köszönet nyilvánítása mellett üdvözölte a szatmári ünnepélyre megjelent főtiszteletű urat és kíséretét. Az üdvözlésre püspök urunk a legmelegebb szív őszinte megnyilatkozásával válaszolt, lelkesítvén lelkes, gyűjtő szavaival. Az üdvözlő tisztelgők közül Bakcsy Gergely főgimnáziumi igazgató is gyönyörű beszédet intézett püspök urunkhoz. Bélteky Lajos, mint a presbiterium egyházi elnöke üdvözölte ezután Boros Jenő ifjú lelkésztársát s adta át kezéhez az egyházi pecsétet. A szép beszéd után Boros Jenő mondott köszönetet az iránta megnyilvánult nagy mérvű bizalomért; röviden vázolta az irányt, melyen haladni kíván, de különösen két nagy feladat megoldását tűzte ki célul: remélve, hogy lelkésztársa, a fáradhatatlan egyházi főgondnok és a presbiterium egyesített erejével sikerülni fog a felsőbb leányiskola részére újabb épületet teremteni; sikerülni fog a nagy kiterjedésű városban a központi templomtól távol fekvő helyeken imaházakat emelni.

A presbiterium lelkes éljenzése közben zárult be a diszgyűlés.

Egy órakor közebed volt, melyen mintegy háromszázan vettek részt a város ünneplő lakosságából. Képvisele voltak a különböző felekezetek, a hadsereg, a különféle tisztviselőség. A felköszöntők árja úgy megindult, hogy immár úgy látszott, hogy lehetetlenség lesz a lelkes felszólalásoknak végét érni. A felköszöntők figyelme a díszében megjelent püspökre s az új lelkészre irányult.

Elmult délutáni 3 óra, amikor Lénárd Ede szamosdobi lelkész a debreceni áldozatokról emlékezett meg. A vendégsereg igen sok tagja járult ekkor főtiszteletű püspökünkhöz azzal a kéréssel, hogy hallassa ezen a helyen is gyönyörű ékesszólását. Nem kívánt kitérni a kérés teljesítése elől püspökünk, bár beszéde legelején kijelentette, hogy még mindig a debreceni leverő merénylet hatása alatt állván, nem volt szándékában a fehér asztalnál felszólalni. Felszólalása aztán ennek a rettenetes eseménynek a tengelye körül forgott. Több olyan mélyen találó kijelentést tett, melynek sziporkázó fénye megkápápráztatta lelki szemünket, s mely a siri csendben hallgató, áhitattal figyelő vendégsereg lelkéből vulkánikus erővel kitörő helyeslést, majd szünni nem akaró tapsvihart váltott ki. Ennek a hatása alatt gyűjtés indult meg az áldozatok emlékére emelni elhatározott emlékműre, melynek eredménye 140 koronát tett s amelyhez utólagosan is jönni fog még bizonyára adomány. A begyűlt adományokat főt. püspök úr vette át, s az már az adományok gyűjtésével megbízott Sesztina Jenő kezéhez van eljuttatva.

A tartalmas felköszöntőt a következőkben közöljük:

— Nem éreztem indittatva magamat, hogy a mélységes gyászt, amelyet Lénárd Ede barátom érintett, fehér asztalnál felemlítsem. Hiába akarnám azonban beleringatni magam a mai nap örömeinek hullámaiba, hiába vagyok erős férfi, aki megszoktam az élet ádáz küzdelmeit, mégis rabja vagyok annak a rettentő szomorúságnak, amely egész Európa szívéen átvonul. Az öröm hangjába belecsattan egy detonáció és az emelkedett érzelmek szintjéről véreseppék zápora, szétroncsolt emberi tagok hullanak alá. Kérdések tolnak lelkem elé, amelyekre meg tudnék felelni, de szinte nem merek, kérdések a magyarság létének, törekvéseinek, hegemoniájának, önérzetének, becsületének viszonylatában, kérdések, amelyeknek végén ott áll a nagy összefoglaló kérdés: *ki van hát itthon ebben a hazában*, ahol nem akar lezárulni a nemzeti eszme martirjainak sora? Az én egyházam adta ennek a martiromságnak legnagyobb számú hőseit, mi tudjuk a legfényesebb glóriával övezni ezeket a martirokat. Övezzük is. Valláskülönbség nélkül minden magyar ember lelkében szilárduljon arannyá, hevüljön tüzzé az elhártozás, hogy *öscink hagyatékát megcsontítani nem engedjük*. Nem akartam a hegedűnek gyászfátyollal leborított húrjait pengetni, de át kellett engednem magam Lénárd Ede barátom kezdeményezésének. Nem akarok egy felekezetet, egy nemzetiséget sem gyanúsítani, de konstatálnom kell, hogy a magyar nemzet legjogosabb törekvései sincsenek biztonságban hazánkban. Áttérve a mai örömnemre, kívánom, hogy az új lelkipásztor legyen erős harcosa a véren és szenvedéseken keresztül is diadal felé törekvő magyar nemzeti eszmének. Megvan hozzá az ereje, képessége és ambíciója. Adjon az Isten sikert és áldást munkásságára.

Délután 5 órakor a Női Bibliai Kör Teaestélye következett. Műsora: Vegyes kar adta elő Schubert ágyan zsongó „Az éj” című dalát. Ezután ft. püspök úr tartott szabad előadást Pálról, a nagy apostolról. Mélyen járó gondolatok nyilatkoztak meg a választékos nyelvű, elbűvölő szónoki hangon elmondott előadásban. A közönség hálás elismerésének teljes erőből igyekezett kifejezést adni. *Szege Mária* úrleány Halmiból kedves énekszámot énekelt el, üde csengésű, áhítatosan zengedező hangon; énekét — amelyet a közönség kérésére megismételt — Veress Lajos karnagy kísérte zongorán. Böszörményi Lajos, Szentes ifjú lelkipásztora a belmissió terén teljesített szolgálata közben észlelt jelenségekről számolt be rokonszenves, férfias hangon. Egy-egy jelenetnek a sikerült rajza könyeket csalt a közönség szemébe. Végül Kovács Béla és Netter Endre hegedűn adták elő Huber Károly *Kunok* című ábrándját, a hegedűket Richter Pál zeneiskolai tanár kísérte zongorán. Az estély végével püspök urunk látogatásokat tett a városban. Estve pedig szűkebb körű társaság volt vendége Bélteky Lajos és neje vendégszerető házában, hol az esti 10 órai vonat indulásig kellemes társalgás közben repült el az idő.

Lehetetlen meg nem emlékeznünk ezen a helyen arról a tudatosan egybevágó rendtartásért, melyet — bárhol fordultunk is meg ezzel az alkalommal — szünet nélkül tapasztaltunk A városba való bevo-

nulásakor, az óriási közönségnek a templomba való elhelyezkedésekor, a díszgyűlésen, díszében, s a theaestélyen is mindenütt gondos rendező kezek működésével találkoztunk. A mester a legtöbb helyen Lénárd István volt, a templomi rendre nem kisebb ember, mint egyik városi rendőrkapitány — Hajdú Károly ügyelt. Tanulhatnánk tőlök mi debreceniek, mert nálunk igen sokszor alantas közegekre marad a rendezés tekintélyt és tapintatot igénylő munkája.

Püspök urunk kellemes benyomásokkal s az új lelkész munkája elé reményteljes várakozással hagyta el a kálvinisták szatmári Sionját. Legyen is gazdag siker munkáján, áldás a gyülekezeten, békesség annak falain belül és kívül. Isten nagy neve pedig magasztaltassék mindörökké, aki megerősíti az ő kapuinak zárait és megáldja bennünk a mi fiainkat.

R. S.

IRODALOM.

Papi dolgozatok. Irta *Jánosi Zoltán* debreceni református lelkész. VIII-ik kötet. *Közönséges egyházi beszédek*. Ára 6 korona. Debrecen, *Hegedüs és Sándor* könyvkiadóhivatala. 8. r. 260 l.

A Jánosi Papi dolgozatainak most megjelent VIII-ik kötete ú. n. közönséges egyházi beszédeket tartalmaz. De egyik-másik beszéde inkább alkalminak mondható, amennyiben bizonyos kötött alkalomra szól, pl. az utolsó három, mely a gyülekezeti élet alapköreit tárgyalja s a szövegből kivehetőleg a szerző azokat a pünköst, tehát az első keresztyén gyülekezet megalapítása utáni vasárnapokon prédikálta. Azonban nem annyira jellegzetes alkalmiak, hogy bármikor is, némi változtatással, el nem mondhatók lennének.

Összesen 23 beszéd van a kötetben. Részben eredeti, részben külföldi nevesebb szónokok műveiből átdolgozva, hogy ne mondjuk, átgűrva, mert bizony, nem olvassuk azokat, nem találunk bennök semmi idegenszerűséget. Jánosit látjuk azokban egytől-egyig, ízig-vérig. Az ő izzó temperamentumát, lángoló geniuszát, eredeti észjárását, hatalmas igehirdetését, nagy tudományát s itt-ott túlzó vehementiáját. Érdekes, hogy Jánosinak legkedveltebb külföldi prédikátora *Gerok*, ez az eleven, villogó észjárású, rhapsodikus menetű, a szívekig és vesékig ható s bámulatos feltalálási erővel rendelkező német concionator, aki után a kezünk alatti kötetben is 10 beszédet írt. Már előbbi köteteibe is több beszéde van *Gerok* után átdolgozva. Rajta kívül még *Monod* és *Hofacker* után találunk a XI. kötetben egy-egy beszédet átdolgozva. De a IV., V., VI. kötetben még egy sereg külföldi prédikátornak a nevével találkoztunk már, mint: Baur S. Rep., dr. Schwarz K., Nied E., Hoffmann Th., Quandt J., Domansky W., Rebensburg, Pasche. — Ebből látjuk, hogy még olyan kiváló szellem, minő a Jánosié, sem veti meg a mások gazdag asztalát. És ez csak előnyére szolgál. Sok jót át lehet ilyen módon hozni hozzánk a külföldi fejlettebb egyházi beszéd-irodalomból.

Jánosi új beszédkötetében is sokat foglalkozik a szociális eszmékkal és tanokkal. Némelyik beszéde

szinte szociálista-katé számba megy, mint pl. a Gyülekezeti életünk alapkövei c. triologikus, három részből álló beszéd s ennek főként II-ik része, ahol az apostoli szentek egységét és ezzel kapcsolatban a keresztyén kommunizmust tárgyalja józan mérséklettel. Kedvenc szavajárása, mintegy jellegéje, a megfordított Madách-axioma: Egy milliók miatt! (Madáchnál: Milliók egy miatt, a tyrannismus jelszava.) Éppen, mert a szociális s ezzel kapcsolatban a humánus, kulturális és nationális mozgalmak, tehát a napi élet jelenségei egész nagy kiterjedésükben folyvást érdeklődő vágyban és izgalomban tartják a Jánosi lelkét, beszédei is az életbe markolnak s a szó szoros értelmében korszerűek. Ez a korszerűség, mondhatni actualitás, minden vonatkozásban a legerőteljesebben nyilvánul nála. Az ó-szövetségi próféta komor hangján beszél és ostromoz. Még pedig olyan hatalmas és megdöbbentő módon, hogy szinte Petőfi szavai jutnak eszünkbe: „Ostort fonok, lángostort napsugarakból s megkorbácsolom a világot“. Valóban így korbácsol, de szépen, napsugarakból font ostorral. Lássunk csak egy ilyen passust: „Ez a kopár kor, mintha csak meg akarná hazudtolni a magyar költő életbölcse-ségét, amely a földi bújdosókat ekképpen vigasztalja: „Nincsen olyan puszta inség, hogy magának benne a halandó egy tenyérnyi zöld virányt ne lelne“. A mai világnak puszta inségében hol a tenyérnyi zöld virány? Befúta az idők szele sivatag fővényel. Járjátok el mind a földeket és a tengereket! Keresetek csak egyetlen oly egyházat, mely az első keresztyén gyülekezeteknek méltó utóda volna. Jeruzsálembe hiába mentek: ott a különböző ker. felekezetek papjait, szerzeteseit látjátok, amint a szent-sír templomában az ájtatos zarándokok filléreire osztoznak és összeosztóznak és egymással véres, sőt halálos verekedéseket rögtönöznek — Krisztusnak nagyobb dicsőségére. Rómába is hiába mentek: ott az emberré alázkodott Isten helyett egy istenné fuvalkodott embert láttok, amint papirosvillámaival éppen a legkrisztusibb eszméket és mozgalmakat csapdossa. Az evangéliomi vallásosságnak untig magasztalt földjére, Angliába is hiába mentek: ott egy buzgó, templomlátogató nemzetet láttok, amint még az Isten házában is azon töri fejét, hogy miképpen igázza le és miképpen zsákmányolja ki a világot... stb.“ Ime, így korbácsolja végig Jánosi a világot. De zordon hangjának vannak elsímuló, zsongító, vigasztaló vonásai is: „Nem szabad — mondja — kétségbeesnünk a jövő felett; nem szabad a világot meggyűlölnünk, az emberiséget keserűségünkben kárhozatra eresztenünk és elfelejtenünk az isteni emberbarát példáját stb.“ A világot átölelő jézusi, nagy szeretet is ott csillog beszédeiben, melyek tanulságos és élvezetes olvasmányok s mint ilyeneket ajánljuk olvasóink szíves figyelmébe.

A „Vasárnap“, Orsz. református lelkész-egyesületi néplap mostani (március 8.) száma igen érdekes képeket közöl a debreceni bombamerényletről; a tragikus véget ért áldozatokról; Miklóssy püspökről, ki ellen a merénylet irányult. Akinek nincsen módjában a drága világlapok képeiben gyönyörködni, a Vasárnapban, eme legolcsóbb képes családi heti lapban ugyanazokat az aktuális képeket feltalálja. A Vasárnap előfizetési ára egy egész évre 3 korona. Előfizetést január 1-től, vagy esetleg bármely hónap

elsejétől elfogad. A Téli Ujság olvasói részére külön kedvezményképpen 9 hónapos előfizetés (egyes példányoknál 2 korona 25 fillér, csoportos előfizetésnél, ha legalább 5 példány mehet egy címszalag alatt: 1 korona 60 fillér). A Vasárnap kiadóhivatala Debrecenben, Piac-utca 49. szám alatt van.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Dr. Tüdös István püspök.** A tiszáninneni egyházkerület ismételt harc után dr. Tüdös István miskolci lelkészt, alsóborsodi esperest, a sárospataki főiskolai teológiai akadémiáján a dogmatika volt tanárát, mindenképpen tudós és alkalmas férfiút ültette a püspöki székbe. Mikor a n. Fejes István temetése alkalmával az első rendkívüli egyházkerületi közgyűlés tartatott, minden jel odamutatott, hogy a kormányzó párt másnak fogja adni a püspöki süveget. Úgy állott a helyzet, hogy a mérsékelt Kassa és a radikálisabb Miskolc fognak egymással versenyezni. Váratlanul megbomlott az erősnek látszó fentartó párt és túlnyomó nagy többséggel dr. Tüdös István győzött, az Orle alelnöke, a Sárospatakról önkéntes számkivetésbe ment ellenzéki vezér. A sárospataki iskola és a kerület igazi nagy világi urai helyébe került birtokos nemesség dominálják ott a Tiszáninnen a kerületet. Az elsőt megrontotta a nepotismus, a rationalismussal való tudománytalan kacérkodás és a rövidlátó kuruckodás. A másodiknak viszont főleg politikai s megyei szerepléséhez kellett a kerület. A kor, erős hitet a lelkészeknek, az egyházaknak s a nép érdekének több tekintetbe vételét, a demokratikus fejlődést, az iskolák nagyarányu fejlesztését követeli. Ennek a programnak volt szószólója dr. Tüdös István. Ezért ültette a kerület nagy többsége őt a püspöki székbe. Ennek a programnak a megvalósítására adjon az Isten hosszú boldog életet, nyugodt, zavartalan kormányzást dr. Tüdös Istvánnak.

— **Kiss Ferenc székfoglalója** minden irányban nagy hullámokat vert. A nagyszabású terv, melyet a lelkészképzőről adott, az illetékes körökben képezi tárgyalás anyagát, a nevelői szempontok kidomborítását pedagógusok értékelik nagyra, a nagymultú főiskola hivatásának tovább fejlesztését a kollégium minden igaz barátja örömmel fogadta, de elégtelen hangok is emelkedtek, éppen a legérdekeltőbb ifjak, a teológusok körében. A székfoglaló őszintén rámutatott a mai képzés és rendszer fogyatékoságára s a teológusok egy részének a követelményeken alul maradására. A theologus ifjúság azonban félre értette e beszédet és sértve érezte magát. Valósággal forrott a szent sereg, míg valakinek eszébe jutott, hogy meg kellene kérdezni magát Kiss Ferencet, mit is mondott voltaképpen? Ez volt a helyes és mindjárt kiderült a félreértés. Az érdekelt tanár megadta a kért magyarázatot és készségesen még a nyilvánosság előtt is tiltakozott szavainak olyan értelmezése, illetve

elferdítése ellen, mintha ő azon szomorú ténymegállapításokat, melyeket egyesek ellen kénytelen volt emelni, a theológus ifjúság — mint ilyen — ellen használta volna. Ezzel az ügy rendbe is jött volna, ha a theológus „Közlöny” e nyilatkozat után megjelent (de már előbb kiszedett) száma, feletébb sajnálatosan, a nyilvánosság elé nem hozza ezt a belső forrongást és utólagos ráduplázásokkal el nem rontja a békesség dolgát. Ez újabb kínos helyzetet teremtett. Előbb az ifjúság, most pedig a kíméletlenül megtámadt tanár érezhette magát jogosan sértve s bizonyos mértékben a Közlöny szerkesztőire nézve fegyelmi esetté is válhatott az ügy. Amennyiben Kiss Ferencet ismerjük, meg vagyunk róla győződve, hogy ő maga nem ezt a fegyelmi oldalt tartja főbbnek, hanem a félreértések eloszlatását és a reformokat. Ezeket azonban csak a sokat emlegetett székfoglalóból ismerhetnénk meg. Feltétlenül szükségesnek látjuk azért, hogy a jövő fejlődés szempontjából ily fontos székfoglaló mielőbb szóról-szóra közreadassék s ezennel fel is kérjük erre nt. Kiss Ferenc urat és egyben felajánljuk részére A Debreceni Prot. Lap hasábjait. Hadd lássa a közönség, hogy miről van szó, hadd oszolja el a félreértés és hadd alakuljon ki a reform érdekében mielőbb a közvélemény és ami e fölébb, hadd valósuljon meg a fontos reform. Ez lesz ennek az ügynek a legjobb tisztázása és Kiss Ferenc igazi elégtétele.

— **Dr. Vargha Gyula.** Ritka pálya ritka, nem mindennapi férfiú. Tudós statisztikus, aki Quetelet tudományát itt a legmagasabb fokra fejlesztette és az országos statisztikai hivatal élén a legnagyobb sikerrel dolgozott. Ritka behizelgő dallamú, lágy, mélyérsű poéta, kinek a verse t gyönyörűséggel olvassuk. Az sem utolsó, hogy egy olyan rendkívüli tehetség boldog férje, mint a néhai nagy Szász Károly püspök leánya. Most a kereskedelemügyi államtitkárságot kapta. Megkezdte tehát politikai pályafutását. Ebben a gonosz időben nem tudjuk, örüljünk-e neki? Nagy előléptetés és érdemest ért ritka, országos kitüntetés. Ezt nézzük s ezért gratulálunk.

— **A türkevei lelkészválasztás.** A türkevei ref. egyház főgondnoka e hó 22-én értekezletre hívta össze a város olvasóköreinek vezetőit, hogy a papválasztás kérdésében megbeszélést tartsanak s amennyiben lehetséges: egyöntetű állásfoglalás által tömörüljenek az egyháztagok. Ezen értekezlet bizottságot szervezett, melynek feladatául azt tűzte ki, hogy a hangulatot a kaszinókban megfigyelve, megállapodni igyekezzék egy jelölt személyében Szombatig öt kaszinóban tett látogatást e bizottság. Mindegyik helyen nagy érdeklődéssel tárgyalták e fontos kérdést. Györffy Lajos főgondnok Maklary párthívei részéről kijelentette, hogy hajlandók jelöltjüktől elállani, ha Baja Mihály megválasztása körül csoportosul a többség. Ugyanazért a maga részéről is megválasztásra a kiváló hírű amerikai lelképásztort, Baja Mihályt ajánlja. Kovács László v. ügyész Tóth Lajos volt helybeli segédlelkész mellett szólalt fel; Madarász István pedig Polgár Gyulát ajánlja. Annyi tény, hogy a Rákóczi- és Polgári-Kör szinte kivétel nélkül lelkesedik Baja Mihályért, de a többi körben is sok híve van s ha teljesen a kaszinókon fordulna meg a papválasztás ügye, úgy Baja már ma is megválasztott lelkésze volna Türkevének. (T.)

— **Főiskolai kántus.** 1730 körül alakult meg hivatalosan a debreceni diák-kántus. Azt azonban nem kell hinni, hogy a diákok már előbb is nem énekeltek volna. Énekeltek, még pedig különösebben a diáktűzoltóegylet szombati összejövetelénél alkalmával és más diákeseteken. Introitusokon, exitusokon, külső s belső névnapokon még a városban is ők látták el a muzsikát. Volt bizonyos szervezetők és tanulási berendezésük is, hármóniában énekeltek, csak az a baj, hogy virágénekeket s más világi nótákat is énekeltek. Sőt még ennél is nagyobb baj vala, hogy a zoltárokat s más kegyes énekeket is travesztáltak. Elkerülhetetlen volt tehát megrendszabályozni és határozott szervezetbe tömöríteni őket; ezt tette Maróthy, aki maga is kitünő énekes és zeneszerző vala. Zilahon még most is őriznek egy pár szép darabját. A szervezkedés nem vált a kántus kárára, előmozdította a zene- és énekképzést és lehetővé tette az anyagi gyarapodást is. A főiskolai kántusnak sok szép alapítványa van. Ezeket az alapítványokat a buzgó, éneket, dalt szerető városi közönségtől, sőt idegenektől is (Thököly Sabbás) kapta. És kap még ma is, mert a kántus szépen énekel és a kegyes alapítókról sem felejtkezik. Ünnepet rendez emléköknek. Ilyen szép ünnep volt a mostani is, melyet a kántus néhai boldog emlékeztű Nagy József, Vecsey-Bruckner, Kövesdy János, Magyar-Kegyes, Kádár István, Fráter Ida, Sipos Margit, Stahl Henrik, Tóth Sámuel Szabó Sámuel-Budaházy Emilia, Hegyi Mihály, Liszka Nándorné Varga Mária és Szakácsi András alapítók emlékeztére 1914. évi március hó 5-én, csütörtökön a főiskolai énekeremben rendezett a következő műsorral: 1. Gyászenek. Varga Józseftől (Kövesdy pályadíj). 2. Megnyitó beszéd. Nt. dr. Lencz Géza theol. tanár úrtól. A jutalmazottak megnevezése. 3. Szabadságdal. Huber Károlytól. 4. Komoly szavaltat. Czeglédy Emánuel 4 th.-tól. 5. a) Nem írsz már levelet. Csiky Jánostól. b) Wessprémi dalok. Éneklé Varga Ferenc 3 th., Almássy Márton 1 th. zongorakiséréte mellett. 6. Felolvas Kerekes György Imre th. 7. Eredeti népdalegyveleg. Zeleméri-Mácsai. 8. Vigaszavaltat Barsay Károly jh.-tól. 9. Bortal. Sztojanovits „Ninon” c. dalművéből. Zongorán kíséri Almássy Márton. — Az ünnepélyen az érdekelt alapítók rokonai (mind tisztelt, pátricius családok) és nagy számú közönség vett részt. Megjelent ott dr. Baltazár Dezső püspök is, aki maga is nagy zenekedvelő (gyermekei közül 4-en tanulnak hegedülni) s kinek főgondnokunkkal gondja lesz rá, hogy a debreceni híres kollégiumi kántus továbbra is fent maradjon és virágozzék.

— **Tanácsbíróválasztás.** A dunántúli egyházkerületben megüresedett világi tanácsbírói állás betöltése céljából elrendelt szavazás eredménye az, hogy 5 szótöbbséggel Sütteő István rimaszombati ügyvéd úr választatott meg. Sok helyen és bőkezűen megmutatta áldozatkészségét gyülekezeteinkben; itt is, ott is orgonát állított temp'omainkban. E hűségével valóban rászolgált az elismerésre és ragaszkodásra.

— **Halálozás.** Id. Híge István a nagyhalászi református egyháznak 30 éven keresztül volt buzgó és hű főgondnoka, folyó évi március hó 1-én rövid szenvedés után 80 éves korában meghalt. Temetése március hó 3-án a község lakosainak igen nagy részvéte mellett ment végbe, felekezeti különbség nélkül.

— **A Kálvineum bankja.** Tulajdonképen nem a Kálvineum, hanem Karczag város bankjáról van szó. Ez a pénzügyintézet 200,000 kor. tőkével alakult és 10 év alatt a rendes kamatok mellett Karczag városának a törvényszerű levonások nem számításával 119,537 koronát jövedelmezett. Az intézet élén Dobray László, a mi kedves emberünk és jóbarátunk áll, aki a debreceni protestáns egyetemnek is hű harcosa volt.

Kimutatás a 200,000 korona alaptőke jövedelmezőségéről.

Hányadik üzleti év	Üzleti év	Alaptőke 4 $\frac{1}{2}$ %-os kamata		Tartalék-alap állománya		Nyugdíj-alap állománya		Városi köz-szükségletekre fordítva		Összesen		Az alaptőke tiszta hozadéka %-ban
		korona	fillér	korona	fillér	korona	fillér	korona	fillér	korona	fillér	
1	1904	7,535		276	39					6,811	39	3.90
2	1905	9 000		8,817	87	451	56			18,269	43	9.14
3	1906	9,000		13,972	39	695	55			23,667	94	11.83
4	1907	9,000		6,473	96	869	75	12,000		29,343	71	14.17
5	1908	9,000		8,844	52	1,202	43	15,932	19	34,979	14	17.49
6	1909	9,000		10,873	71	1,463	42	19,390	33	40,727	46	20.36
7	1910	9,000		11,342	05	1,460	06	19,345	84	41,147	95	20.57
8	1911	9,000		12,147	69	1,507	28	19 971	83	42,626	80	21.32
9	1912	9,000		10,250	58	1,106	32	14,801	55	351,58	45	17.58
10	1913	9,000	—	12,270	66	1,365	68	18,095	26	40,731	60	20.37
összesen :		88,535	—	95,269	82	10,122	05	119,537	—	313,463	87	156.73

— **Reversális statisztika.** A m. kir. központi statisztikai hivatal havi közleményei alapján a gyermekek vallására vonatkozó megegyezéseknél következőképpen állapíthatjuk meg az ág. evangélikus és református egyházak 1913. évi *előzetes*, (nem végleges, amennyiben egy-két elmaradt, vagy kiigazított adat csak a később megjelenő statisztikai évkönyvben zárul le hitelesen) nyereség (+) és veszteség (—) számát.

	Veszteség (—)		Nyereség (+)	
	Evang.	Ref.	Evang.	Ref.
Januárban	46	1	—	—
Februárban	31	29	—	—
Márciusban	17	—	—	34
Áprilisban	62	—	—	17
Májusban	43	12	—	—
Júniusban	29	36	—	—
Júliusban	38	—	—	21
Augusztusban	48	18	—	—
Szeptemberben	26	16	—	—
Októberben	20	—	—	10
Novemberben	81	54	—	—
Decemberben	12	—	—	44
Összesen	453	166	—	126
		+ 126		
		— 40		

Kassa. *Homola István*, ev. lelkész.

— **Elhunyt ifjú.** Súlyos csapás érte dr. Hantz Jenő szatmári ref. főgimnáziumi tanárt. Aladár nevű első éves orvostanhallgató fia hosszas szenvedés után, életének 19. évében meghalt. — A nagyreményű ifjú temetése 17-én délután 3 órakor volt Budapesten. A gyászoló család iránt széles körben igen nagy részvét nyilvánult meg.

— **Lelkészválasztási mozgalom Komáromban.** Aldott emlékü püspök urunk elhunytja után ha-

marosan megindult Komáromban a lelkészválasztási mozgalom. Úgy vagyunk értesülve, hogy Varga Sándor hitoktató, másodlelkész me lett van a választók nagyrésze, mintegy 550 aláírással. Február 10-én aztán a gyülekezetnek sok tekintélyes tagja nyílt levelet intézett a választókhöz, amelyben utalnak arra, hogy immár 70 év óta püspöki székhely Komárom és ez nagy tekintélyt ad a gyülekezetnek; hogy ha nem Komáromban lenne a püspök, amiatt 1—2 káplántartás terhe hárulna a gyülekezetre; megtörténhetnék, hogy a nem-püspök lelkész nem tudná fenntartani a mostani adósegélyt se, nemhogy emelteni tudná azt. A püspök-lelkésznek mindenütt nagy a befolyása és azt a gyülekezet anyagi fölségelésére érvényesítheti. Arra kéri hát a választókat, hogy ne hamarkodják el a dolgot, hanem várják be türelemmel a püspök-választás eredményét és majd a püspököt hívják meg lelkészül, hogy meg legyen a folytonosság abban, hogy Komárom püspöki székhely. Dunántúli Prot. Lap.

— **Meghívó.** A debreceni református tanítónő-képző-intézet IV. oszt. növendékeinek 1914-ik évi március hó 7-én és megismételve 8-án, az intézet dísztermében tartandó *búcsú-ünnepélyére*. Az ünnepély kezdete d. u. 5 órakor. Helyarák: első hely 2.—korona, második hely 1.50 kor., harmadik hely 1.—korona. Állóhely nincs. Az ünnepély tiszta jövedelmét az intézeti utazási-alapra fordítjuk. — Műsor. I. Liszt: Ungarischer Marsch. Zongorán játszik: Kiss Aranka, Farkas Ilona, Dicsőfi Margit, Varga Mária IV. o. növendékek. II. Vörösmarty Mihály: Madárhangok. Szavalja: Gargya Jolán IV. o. növendék. III. Gróh A.: Csevegés kávézás közben. Ének-kettős. Szereplők: Máli Behringer Aranka III. o. növ. Lizi Schneider Mária III. o. növ. IV. Modern táncvariációk. Lejtik: Vargha Ilona, Kovács Erzsébet, Kocsis Júlia, Kultsár Erzsébet, Farkas Iona IV. oszt., Szilvássy Amália III. oszt., Papp Margit II. oszt.,

és Gaál Ágnes I. oszt. növendékek. V. dr. Gyógykuthy Elvira. Vigjáték 1 felvonásban. Irta: Tordai Grail Erzsi. — Személyek: Dr. Gyógykuthy Elvira Kurdits Margit IV. o. Szemesné gazdaasszonya Nagy Irma IV. o. Ebugati Ebfalvi Eulália Szurmó Gizella IV. o. Hájasné Nánassy Gizella IV. o. Leánya Papp Emilia II. o. Sanyaru Vendelné Bodon Johanna III. o. Jutka, eselédleány Géber Erzsébet IV. o. Henceginé Koppányi Róza IV. o. Sorok Sári Gálik Kata IV. o. Tévediné Tóth Irma IV. o. Torkodi Alma Mühl Gizella III. o. VI. A hölgyek dalversenye. Tréfás daljáték 1 felvonásban. Irta Gustav Burwig. Személyek: Kópé Debreczeni Kata IV. o. Herold Lukács Anna IV. o. Olasz Behringer Aranka III. o. Orosz Bakaisz Margit II. o. Francia Balogh Ilona IV. o. Spanyol Lakatos Éva I. o. Kínai Iski Zsuzsanna I. o. Német Székely Jolán IV. o. VII. Bordal. Erkel Ferenc „Bánk bán” c. operájából. Szóló ének, zenekar és karének kísérettel. A szólót Debreczeni Kata IV. o. növendék énekl. A conference szerepét Telky Ilona IV. o. növendék tölti be. A conference szövegét Jakucs Piroska IV. o. növendék írta.

— **Épülnek a kis egyházak.** A nagybányai egyházmegyében a kimutatásokban első helyen szerepel (az abc rend miatt) a kis Adorján. Ma pusztá falu, régen hatalmas vár és erősség a Róbert Károly idejéig, a Berettyó vidékén is oly hatalmas Adorjánok birtoka. Később Hunyadi János lett a földes ura (Ujlakkal, Apával együtt), aki a kenyérmezei diadal emlékére mindenütt szép gót stílusú templomot építtetett (legérdekesebb az apai). Most ezt a régi templomot újra építik, vagy egészen elbontják. Kár érte. Annak azonban tényleg eljött az ideje, hogy a szamoskőrödi hívek kis rozoga fatemplomuk helyett másat építsenek. Ezt már ezelőtt 30 esztendővel tervbe vette az akkor Patakról kijött és frissen eklézsiát kapott fiatal, daliás, gavallérosan lakcsizmás, széphanú énekes, tiszteletes Balajthy Károly. Bizony azóta a lakcsizma (akkor másról sem beszéltek szamosháton) régen elnyűtt, a hajdan sugár legény is erősen neki dalmahodott és megkopaszodott, a szép hangja és templomépítési buzgalma azonban megmaradt s most elérte vágyai teljesedését: templomot építhet. Amint a lapokból olvassuk, most hirdették ki a templomépítési pályázatot.

— **Főgimnáziumi-bál Szigeten.** Szép címeres meghívót kaptunk Szigetről, hol a ref. liceum f. hó 7-én hangversenyt, műkedvelői előadást és bált rendez (azaz rendezett) a következő műsorral: 1. Dankó Pista: a) Búsán szól a kecskeméti... b) Még azt mondják... énekl. a főgimnázium vegyeskara. 2. P. Mascagni: Intermezzo symphonico. Hubay Jenő: Pusztai hangok, előadják hegedűn Filkner István II. o. t., zongorán Harmat Zoltán IV. o. t. 3. Karácsonyi vers. Vigjáték egy felvonásban, írta Heltai Jenő. — Személyek: A költő Zakariás László VIII. o. t. A költő felesége nagysomkúti Pap E. A szakácsné Kanta Jolánka. Pistuka, Iluska, Pannika a költő gyermekei: Keszner Géza I. o. t., Nádor Baba, Porosz Lilike. Szerkesztőségi szöveg Édenburg Lajos VIII. o. t. A számlás ifjú Gerbery Antal VIII. o. t. 4. János Ákos: Valse pathétique, előadja a főgimn. zenekara. 5. Nincs mama Vigjáték egy felvonásban, írta Berczik Árpád. — Személyek: Aktapor Menyhért, hivatalnok Komáromy László VIII. o. t. Róza, Milka,

Gizi leányai Novákovics Amália, Kincsessy Rózsika, Jakobinyi Katuska. Virágos Laci, Illoky Kázmér jogászok Breznay Lajos VIII. o. t. Szilágyi Béla VII. o. t. Lidi, szobaleány Kanta Jolánka. 6. Újabb magyar dalok, előadja a főgimnázium zenekara.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Egyszerű és különleges gyártmányú zseb-, inga-, fali- és ébresztő-órák szakszerűen lesznek javítva, jutányos árban Apródinál, Debrecen, Szent-Anna-utca 2. szám.

Különösen templomfestéseknél felhívjuk olvasóink figyelmét *Schuller* vállalatára Debrecen, Simonffy-utca 25. sz. Telefon 806. Költségvetés díjtalan.

Pályázat

Káplánt keresek; fizetése: teljes ellátás, mosáson kívül, 550 korona pénz és félstóla; kötelesség: a lelkesítő teendők végzése; az állás elfoglalása folyó évi március 25.

Penyige, 1914 március 4.

Jakab Antal,
ref. lelkész.

Pályázat

a nagyszekeresi ref. egyházban kántortanítói állásra.
(Posta, vasút helyben.)

Javadalom: 1. Tisztességes lakás, szükséges melléképületekkel és nagy kerttel. 2. Készpénz az egyház pénztárából $\frac{1}{2}$ évenként fizetve 144 korona. 3. Búzávaltság $\frac{1}{4}$ évenként előre fizetve 260 kor. 4. Államsegély az adóhivataltól havonta előre fizetve 1030 korona. 5. 15 köblös szántó föld haszonélvezete: bérértéke minimum 300 korona. 6. 5 és $\frac{1}{4}$ méterrel első osztályú kemény tűzifa természetben beszállítva az udvarra. Értéke circa 180 korona. 7. Szabályszerű stóla.

Kötelesség: Az I—VI. osztályú vegyes iskola növendékeinek kerületi tanterv szerinti sikeres tanítása, ismétlő iskolások oktatása s az összes kántori teendők végzése. Tartozik kanonikus órákon, valamint lelkész akadályoztatása esetén az isteniszteletet végezni. — Pályázati kérvények f. évi március hó 10-ig alólírotthoz küldendők. A kérvény mellől kántortanítói oklevél, esperesileg megerősített szolgálati bizonyítvány és elbocsátó s ha már rendes tanító volt, az eskü letételéről szóló bizonyítvány nem hiányozhat. A választás március 11-ikén d. e. 9 órakor lesz, mely időre a Szatmár felől jövő vonaton személyesen megjelenhetnek a pályázók próba éneklésre és személyes bemutatkozásra. — Útiköltséget azonban az egyház senkinek sem térít meg. — Az állást jogerőre emelkedés után a megválasztott azonnal köteles elfoglalni.

Nagyszekeres, 1914 február hó 20-án.

Jakab Lajos,
ref. lelkész,
iskolaszéki elnök.

Konfirmáció alkalmából ajánljuk a Révész-Szoboszlay-S. Szabó-féle: Konfirmációra, előkészítő kátét kérdés-és feleletekben. Ára 30 fillér.

Legujabb theologiai ujdonságok.

Most jelent meg:

Debreczeni Lelkészi Tár. XI. köt.
Szerkesztette: S. Szabó József. Ára kötve 10 kor.

Jánosi Zoltán: Papi dolgozatok.
VIII. kötet.

Közönséges egyházi beszédek. Ára kötve 6 kor.

Ugy ezek — mint az előbbi kötetek —

csekély havi részletfizetésre
megrendelhetők

HEGEDÜS és SÁNDOR

protestáns irodalmi könyvkiadóhivatalában
DEBRECZENBEN.

Szab. Grazer-féle

egészségügyi papir.

El az ujság-papirral! Kulturszükséglet!

Ezen papir egyenként hajtogatva és egymásba kapcsolva jön forgalomba. Használata megóvja az emberiséget fekélyek és ragályozástól, mely a tisztátalan papir igába hajtásával állandó veszéllyel jár az egészségre. Eddig példátlan olcsó árban árusítom ezen cikkeket, miért is a legkisebb keresetű kézimunkás fülkéjéből sem szabad hiányozni.

ÁRA:

Egy csomag 500 drb barnapapir (Grazer-féle) 30 fill.
Egy csomag 500 drb fehérpapir (Grazer-féle) 36 fill.
Egy drb hozzávaló tömör, elegáns tölgyfa-szekrényke, elzáró tolóajtóval . . . . 2 K 40 f

Mihály Sámuel

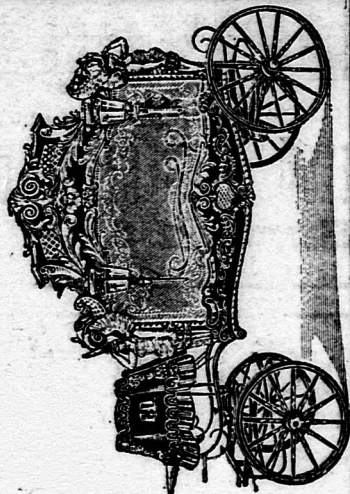
papirkereskedés, irodaberendezési szaküzlet, vilanyerőre berendezett könyvnyomdai iparüzem
DEBRECEN, Piac-utca 30. sz. (Korzó.)

Alapított 1891.

Alapított 1991

FRISS ZSIGMOND és DR. DOCTOR GUIDO
BUDAPEST, VI. LEHEL-UTCA 8.

ELSŐ MAGYAR
KOPORSÓDÍSZ, SZEM-
FEDŐ, SIRKOSZORU,
GYÁSKOCSI ÉS
PÁVATALOZÁSI CIKKEK
GYÁRA,
TEMETKEZÉSI ÜZLETEK
TELJES BERENDEZÉSE.
TÁJÉKOZTATÓ ÁRJEGYZEK
INGYEN ÉS BERMENTVE.

Férfi ingek, lábravalók,
Harisnyák, zsebkendők,
Selyem moaréék papi palástra,
Női divatszövetek,
Delainek,
Mosó velezek, flanelek,
Kész női ingek, ágyhuzatok,
Paplanok, matrácok,
Szőnyegek és függönyök,
Ágyterítők

olcsó, szabott árakon

kaphatók

Szabó Lajos fiai cégnél

DEBRECEN, RÓZSA-UTCA.

